

Kitekint? - Európa útelágazás el?tt

2009 augusztus 26. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Különös, hogy éppen az európai egységesülés új csúcspontján - amikor sikerrel bevezetik a közös pénzt, és az eddigi legnagyobb b?vítés el?tt áll az EU - t?nnek fel repedések az európai demokrácia falán.

Különös, hogy az Európával foglalkozó egyik legelismertebb tudós, Siedentop oxfordi professzor figyelmeztet a

demokrácia válságára a mai Európai Unióban. Különös, hogy az európai alkotmány tervezetét néma csend övezi szerte az európai értelmiség körében, miközben az Egyesült Államok alkotmányának szellemét és szövegét mintegy kétszáz évvel ezel?tt csak heves és hosszú vita után fogadták el az amerikai alapító atyák. 1787-ben három hónapon keresztül vitázott Philadelphiában 13 amerikai állam 50 kiváló államférfija a kés?bbi alkotmány szövegér?l, majd az érdekek és értékek hatalmas csatája után, 1789-ben (a francia forradalom évében!) hagyta jóvá a szöveget a szenátus és a képvisel?ház. Ebben valamennyi állam egyenl? szavazati jogot kapott, ami alapvet?en sértette a három legnépesebb állam - New York, Virginia és Massachusetts - érdekeit, de a közös értékek er?sebbnek bizonyultak.

Most - a sz?k politikai elit kis csoportjait kivéve - lényegében senkit nem érdekel az európai alkotmány, miközben ez lehetne az európai demokrácia leger?sebb bástyája a következ? évszázadokban. Az amerikai polgárok számára az amerikai alkotmány mindenekfelett áll, például Nixon amerikai elnök akkor bukott meg, amikor a közvélemény felismerte, hogy tevékenysége az alkotmányba ütközik.

Az Európai Unió ma bajban van, mert olyan útelágazáshoz érkezett, ahonnan a demokrácia fenyeget? irányba is fordulhat. Három államszervezeti minta áll az EU el?tt. Választhatja a német föderális államot, ami gyenge központi államot és er?s tartományokat jelent, de ez a szükségesnél gyengébbé tenné. Választhatja a francia államot, ez azonban túlzottan központosított és bürokratikus, ami kockázatot jelenthet a demokrácia számára. De választhatná a brit államot is, ebben a központi hatalom és a regionális egységek hatalma egyensúlyban van. A brit politikai berendezkedésben azonban a hagyományok, a szokásjog és a politikai osztály közmegegyezése helyettesíti az alkotmányt, mert nincs az USA vagy a Német Szövetségi Köztársaság írott alkotmányához fogható brit alaptörvény. Az EU furcsa dilemma el?tt áll: a nemzetállamok, tartományok, régiók és a központi európai irányító intézmények együttm?ködésére a brit modell lenne a legjobb, csak hogy nincs írott brit alkotmány, amelyet mintaként lehetne használni. Ennek hiányában - szer?nk szerint - az EU ma a túlzottan központosított francia államszervezet felé mozdul el, ami azonban válságot hozhat az európai demokráciában. Ezt egy közmegegyezéssel elfogadott alkotmány lenne képes megakadályozni, amihez széles kör? európai vita kellene, és ez ma hiányzik.

Siedentop szerint négy veszély leselkedik az európai demokráciára. Az els? az, hogy az európaiak nem hisznek a jog erejében, így nem becsülik a közös alkotmányt, még csak nem is vitáznak róla. Egy európai háború vagy egy nagy gazdasági válság is felszámolhatná a demokratikus berendezkedést Európában. A negyedik veszélyt a kisebbségek jelentik, mert a történelem azt mutatja, hogy a kisebbségek saját védelmük és érdekeik érvényesítése céljából törekedhetnek egy diktatórikus hatalom kiépítésére. A jól szervezett és kizárólagos hatalomra tör? kisebbségek, valamint a másik három veszély ellen az alkotmány a legjobb orvosság, de ez csak széles és komoly morális vita során csiszolódhat olyanná, amit valóban minden európai elfogad.

Hogy milyen fontos a történelem menete szempontjából a morális vita, azt éppen Európa mutatja, hiszen a modern demokrácia európai találmány. A kereszténység eszméje - minden ember egyenl? - indította útjára azt a nagy társadalmi forradalmat, amely végül eltörölte a feudális el?jogokat és rangokat, megteremtve ezzel a mai demokratikus társadalmat. Ez a morális vita szülte a modern nemzetállamot és a piacot is, mert mindkett?ben az egyenl?nek született, tehát azonos jogokat élvez? polgár a társadalom talpköve. Izgalmas állítása szer?nknek, hogy a mai demokratikus társadalom, a piaccgazdaság, a nemzet és a nemzetállam egyaránt abból a társadalmi forradalomból bomlott ki, amelyet több évszázados morális vita f?tött, és amely azon az egyszer? hiten alapult, hogy minden ember egyenl?nek született. Ennek fényében különösen abszurd kihagyni az európai alkotmány szövegéb?l a keresztény gyökerekre való utalást.

Az USA föderális berendezkedése alapján szer?nk szerint az új föderális Európa négy oszlopra épülhet: a helyi önkormányzatra, a közös nyelvre, a politikai osztály nyitottságára és a közös erkölcsi értékekre. Utóbbiak közül a kereszténység, a polgári egyenl?ség és a politikai szabadság a legfontosabb. Mindezeket a bizalom f?zi egybe, a közmegegyezés kultúrája, ami élesen szemben áll a mai európai - és magyar - gyanakvásra és bizalmatlanságra épül? beállítottsággal. A közbizalom a politikai osztály magatartása és a kormányzás következtében n? vagy apad. A bizalmat er?síti, ha az emberek biztonságban érzik magukat, és gyengíti, ha úgy érzik, hogy munkájuk, jövedelmük és életük többi meghatározó feltétele egyre bizonytalanabb, és egyre kevésbé kiszámítható. Ha mesterségesen fenyeget? légkört teremtenek egy országban, akkor szintén fogy a bizalom, gyengülnek a demokráciát összef?z? kötelékek, és ezzel n? a diktatúra visszatérésének kockázata.

(Larry Siedentop: Democracy in Europe, Columbia University Press, New York, 2001)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló